

набирала на тлі родини.

Родинний інстинкт наслідування гармоніював із вищою ієрархічною сходиною суспільної ментальності – покликом серця.

Родинна гармонія можлива лише за умов зовнішнього невтручання. Це ментальність родового суспільства.

Шевченкові імпонує українське суспільство з його високою мораллю і цінностями.

В українське суспільство хаос було внесено ззовні: завойовники, чужинці спричинили руйнацію внутрішнього механізму суспільної ієрархії.

Була б животворяща сила – першопричина усього – вільна, незаангажована козацька душа.

Шевченко показав фатальний руйнівний вплив історичних подій на формування нашої української вдачі, що здійснився у викладенні підпорядкованості свідомості у бік до анархізму, а також спроектував основний і найкращий шлях корегування української ментальності – через кордоцентричну площину: любов у широкому розуміння, включаючи любов до ближнього, як основний чинник створення ідеальних умов для розвитку і розквіту української вдачі.

КЛЮЧОВЕ ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Бондаренко А. Є., студ. II курсу факультету менеджменту і економіки
Науковий керівник – Довбня О. М., канд. філос. наук, доцент кафедри
історичних і соціально-політичних дисциплін

Т.Г.Шевченко — центральна постать українського літературного загалу XIX ст. Його творчість мала вирішальне значення в становленні й розвитку нової української літератури, утвердивши в ній загальнолюдські демократичні цінності та піднісши її до рівня передових літератур світу. У своїй поезії Шевченко звернувся до тем, проблем та ідей (соціальних, політичних, філософських, історичних, художніх), які до нього ще не порушувалися в українській літературі або порушувалися надто несміливо й соціально обмежено.

Збагачуючи українську літературу новими життєвими темами й ідеями, Шевченко став новатором і в пошуках нових художніх форм та засобів. Автор "Кобзаря" виробляв і утверджував нове художнє мислення. Його роль в історії української літератури така ж, як роль Пушкіна в російській, Міцкевича — в польській літературі. Його значення в розвитку передової вітчизняної суспільної думки, соціальної і національної свідомості народу не менше, ніж в історії поезії.

Дитячі враження залишили глибокий слід у свідомості Шевченка й мали величезний вплив на формування його особистості й на всю творчість. Уже в дитинстві він відчув на собі, що таке кріпацтво, свавілля поміщиків, знуцання

сильного над слабким, голод, сирітство й виснажлива праця.

Ще хлопчиком Тарас полюбив чарівну народну пісню, чув від кобзарів думи та історичні пісні, які знайомили його з героїчним минулим рідного краю.

Шевченко ступив на літературне поле в епоху розквіту слов'янського романтизму, коли в Україні формувався різновид цього напрямку, властивий для недержавних націй (української, білоруської, сербської, словенської та ін.), тісно пов'язаний з національно-визвольними прагненнями нації, її відродженням. Літературний процес ішов бурхливо, прискорено, що спричинилося до співіснування й синкретизму поетичних систем, які в літературах державних народів з "класичним" типом розвитку змінювали одна одну поступово й протягом тривалого часу.

Саме думи й історичні пісні насамперед давали натхнення історичній музиці поета. Тут Шевченко піднімався на високій хвилі національного відродження, яка охопила всю Слов'янщину. Саме для майбутнього потрібен був героїчний образ України, й не тієї, що вже ніколи не вернеться, а тієї, яка ще відродиться в душах її синів, витіснивши в непам'ять ганебний дух покори.

Героїзм і мучеництво вільнолюбного народу й стали головними рисами Шевченкового образу України, його національного міфу, який творився поетом уже в ранній ліриці та історичних поемах.

Історична доля України була предметом невідступних Шевченкових роздумів і болючих переживань. У ній коренилася неприваблива сучасність колонізованої імперією країни, але в ній яскравили й разючі приклади саможертвності в боротьбі за волю й незалежність. Саме їх шукав у козацьких літописах, історичних працях, найбільше – в «Історії русів» молодий поет, прагнучи знову воскресити в покірливих сучасниках героїчний козацький дух.

Ранній Шевченко – романтик. Це романтизм протесту проти жорстокої дійсності, в основі якого – утвердження права кожної людини на свободу й щастя.

Орієнтація на романтичну традицію сприяла утвердженню поезії Шевченка на засадах демократизму й національної самобутності, зверненню поета до народнопоетичних джерел. З романтичною традицією пов'язані й поетика раннього Шевченка, його образність. Молодий Шевченко перебуває під могутнім впливом народної пісні, його поезія пройнята народною символікою (образи могили, вітру, долі, моря, тополі, червоної калини тощо).

Шевченко нікого не наслідує. Творчо перетопивши в собі численні історичні, фольклорні, літературні джерела кількох слов'янських літератур, він далеко відривається від попередників міццю поетичного таланту, відчуттям органічної спорідненості з козацтвом та гайдамацтвом, побратимства з ним.

Шевченко є явищем української духовності, могутнім джерелом національної самосвідомості, учасником історичного життя народу, порадником, Батьком, навіть пророком майбутнього та апостолом правди, символом України. Україна була для нього всім, і він є нині всім для українців.

Смерть Шевченка в розквіті творчих сил була величезною втратою не тільки для української літератури, а для всього вітчизняного письменства і визвольного руху. Та його поезія жила, діяла, поширювалася в списках

російських та закордонних виданнях. Шевченкова поезія і після смерті поета залишається могутнім чинником українського літературного процесу

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ТАРАС ШЕВЧЕНКА

Булаєнко А.К., студ. IV курсу факультету агрохімії та ґрунтознавства
Науковий керівник – Кравцов А.І., канд. істор. наук, професор

Філософські і соціально-політичні погляди «братиків» не були єдиними. Тарас Григорович Шевченко, вступивши у братство, відстоював свої особливі самостійні погляди, не поділяв повністю релігійно-ідеалістичний світогляд Миколи Костомарова і Пантелеймона Куліша, був прихильником активних виступів, відкритої боротьби з кріпосництвом та царизмом, тоді як інші члени товариства готові обмежитися лише літературною і освітньою пропагандою. Тоді ж Тарас Шевченко — аж ніяк не революціонер, а скоріше бунтар у пост-екзистенціальному значенні. Шевченківський бунт певно відкидає несправедливу соціально-політичну реальність з її порядками, законами та ін. Тоді ж це відкидання не ставить своєю метою утвердження якогось іншого порядку, законів та ін. У творах Тараса Шевченка немає ніякої програми зміни суспільного буття, крім самої загальної мрії про «сім'ю велику, вільну, нову», про світ, у якому лише «буде син і буде мати, і будуть люди на землі». Ідеальне суспільство шевченківської мрії є царство творчого людського духу, а не букви, точно «запланованої», зафіксованої в системі чітко визначених законів. Що ж до філософсько-релігійних поглядів Тараса Шевченка, то погляди виявляються, насамперед, в етичній оцінці людського життя. Вищим критерієм оцінки людського буття виступає правда, що набуває у світогляді роль надприродного принципу, стає синонімом закону Божої волі. Ця правда — не абстрактна філософська категорія, а жива норма конкретно-індивідуального переживання свого життя.

Значну роль у розвитку філософської культури України другої половини XIX ст. відіграв Михайло Петрович Драгоманов, видатний український мислитель, історик, етнограф, доцент кафедри античної історії Київського університету. Михайло Драгоманов спільно з Володимиром Антоновичем, Павлом Чубинським, Миколою Лисенком та іншими бере активну участь у діяльності кийвської «Громади» — організації, що проводила велику культурно-просвітницьку роботу серед простого люду. Ідеї організації активно поширювалися журналом «Основа», що друкувався у 1861 — 1862 роках у Петербурзі Миколою Костомаровим, Пантелеймоном Кулішем та іншими. «Громади» (товариства) виникали також у Полтаві, Харкові, Одесі, Чернігові та інших містах України. У 1876 році, після указу царя Олександра II, в якому не тільки заборонялася українська мова, але й все зв'язане з українською культурно-просвітницькою діяльністю, громади розпущені. Багато хто з учасників заарештований. Михайло Драгоманов, звільнений з роботи у кийвському університеті, їде за кордон. У Женеві Михайло Драгоманов починає